

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tullilain ja valmisteverotuslain 21 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tullilakia ja valmisteverotuslakia. Tullilakiin ehdotetaan otettaviksi uuden poliisilain tiedonhankintaa koskevia säännöksiä vastaavat säännökset eduskunnan lausuman mukaisesti. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi tulliviranomaiselle eräitä yksittäisiä tullin valvonta-

tointa koskevia uusia valtuuksia, kuten oikeus pidättää varastetuksi epäilty tavara. Samalla ehdotetaan tehtäviksi vähäisiä muutoksia eräisiin tullitomuutta ja valmisteverottomuutta koskeviin säännöksiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

1.1. Yleistä

Suomessa suoraan sovellettavaa Euroopan yhteisön tullilainsäädäntöä täydentävä kansallinen tullilaki (1466/94) tuli voimaan vuoden 1995 alusta. Se sisältää säännöksiä muun muassa tulliviranomaisten toimivallasta, menettelyistä, tullivalvonnasta ja tullirikosten esitutkinnasta. Hallituksen esitykseen tullilainiksi ja laiksi tullilaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 257/1994 vp) antamaansa vastaukseen eduskunta sisällytti lausuman, jossa se edellytti, että tullilainsäädäntö otetaan pikaisesti tarkistettavaksi vastaamaan eduskunnassa tuolloin käsiteltävänä ollutta poliisilakia. Uusi poliisilaki (493/95) tuli voimaan lokakuun 1 päivänä lokakuuta 1995.

1.2. Tullilain tiedonhankintaa koskevat säännökset

Suomen jäsenyys Euroopan unionissa (EU) on merkinnyt tullilaitoksen toimintaympäristön olennaista muutosta. Pistokoemaiset tarkastukset eivät ole sisäliikenteessä enää mahdollisia. Tämä on edellyttänyt uuden strategian luomista EU-maiden välisen liikenteen valvontaan. Euroopan yhteisön pe-

rustamissopimuksen (Rooman sopimus) 36 artiklan perusteella on edelleen mahdollista pitää voimassa kansallisia kieltoja ja rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta tai esimerkiksi ihmisten, eläinten ja kasvien suojelemiseksi. Kansallisten kieltojen nojalla valvotaan sisäliikenteessä edelleen esimerkiksi huumausaineita, aseita, pornografisia tuotteita, ydinaineita ja kulttuuriesineitä. Koska perinteistä rajakontrollia ei voida suorittaa, tullivalvonta perustuu niin sanottuihin korvaaviin toimenpiteisiin. Keskeisinä siinä ovat tietojen kerääminen, analysointi ja levittäminen sekä kansainvälinen ja kansallinen yhteistyö tulli- ja muiden valvontaviranomaisten kanssa.

Myös kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttäminen edellyttää tulliviranomaisilta toimivaltuuksia suorittaa tietynlaisia tiedonhankintaan liittyviä toimenpiteitä. Suomen tekemien kahden- ja monenkeskisten tulliyhteistyösopimusten, EU:n kolmansien maiden kanssa tekemien sopimusten tulliyhteistyömääräysten sekä EU:n sisäistä tulliyhteistointia koskevien säädösten mukaan osapuolilla on velvollisuus muun muassa valvoa toisen sopimuspuolen pyynnöstä luonnollisia henkilöitä, joiden perustellusti uskotaan rikkovan tullilainsäädäntöä. Samoin tulee voida valvoa kuljetusvälineitä, tullivalvonnassa

olevia paikkoja ja tavaroita. Tämä edellyttää yleisvalvonnan lisäksi tarkkailutoimia tietyn henkilön tai kulkuvälineen seuraamiseksi.

Ehdotetut teknistä valvontaa, tarkkailua ja teknistä tarkkailua tiedonhankintatarkoituksessa koskevat säännökset eivät olisi Suomen oikeusjärjestelmässä uusia viranomaisvaltuuksia, sillä vastaavat säännökset ovat jo uudessa poliisilaissa. Koska tullilaitoksen tehtävät ja sen vuoksi myös tiedonhankintamenetelmien käyttötarpeet ovat erilaiset, on katsottu, että voisi syntyä tulkintaongelmia, jos tullilakiin otettaisiin poliisilain tiedonhankintasäännöksiin viittaava säännös. Ristiriitaisten tulkintojen estämiseksi ehdotetut säännökset on kuitenkin kirjoitettu samanlaisiksi poliisilain säännösten kanssa niin laajasti kuin se asiayhteyden mukaan on mahdollista. Tiedonhankintamenetelmien käyttämisen edellytyksiä ja tietojen käyttämistä koskevilla säännöksillä olisi tarkoitus säätää tiedonhankinta sallituksi vastaavissa rajoissa kuin poliisilaissa.

1.3. Muut ehdotukset

Yhteisön tullittomuujärjestelmän luomisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 918/83 (tullittomuusasetus) mukaan jäsenvaltio voi rajoittaa muun muassa kolmannen maan liikenteessä olevan kulkuneuvon henkilökunnan sekä rajatyöntekijöiden oikeutta tuoda tullittomia tuomisia. Voimassa olevien säännösten nojalla henkilökuntaan kuuluvalla on yhden kalenterikuukauden aikana oikeus tuoda tuomisia tullitta enintään vastaava määrä kuin matkustajalla on oikeus tuoda kerralla. Henkilökuntatuomiset ovat vastaavilla ehdoilla myös valmisteverottomia. Tuontierät on merkittävä piiritullikamarin antamaan tullauskirjaan, joka samalla osoittaa sen haltijan työskentelevän Suomen ja kolmannen maan välisessä liikenteessä.

Henkilökuntatuomisten tuontimenettelyn ja tuonnin valvonnan yksinkertaistamiseksi kuukauteen sidottu rajoitus ehdotetaan poistettavaksi ja tullitta tuotaville alkoholijuomille ja tupakkatuotteille ehdotetaan säädettäväksi tuontikohtaiset määrälliset rajoitukset ja muille tuomisille tuontikohtainen arvoraja. Samalla ehdotetaan rajoitettavaksi muidenkin

työnsä takia säännöllisesti maarajan ylittävien henkilöiden tullitonta tuontioikeutta.

Kansainvälisessä matkustajaliikenteessä tapahtuvassa maahantuonnissa kannettaviin liikevaihto- ja valmisteveroihin liittyviä vapauksia koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhdenmukaistamisesta annetun neuvoston direktiivin (69/169/ETY) nojalla jäsenvaltio voi vastaavalla tavalla rajoittaa yhteisön ulkopuolelta tuotavien valmisteverottomien tuomisten määrää. Yhdenmukaisuussyistä valmisteverotuslain (1469/94) 21 §:ään tehtäisiin tullittomuuksia vastaavat muutokset kuin tullittomuutta koskeviin säännöksiin.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole sanottavia taloudellisia eikä henkilöstö- tai organisaatiovaikutuksia.

3. Asian valmistelu ja lausunnot

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä tullihallituksen kanssa. Tullilain muuttamista koskevasta lakiehdotuksesta ja sen yksityiskohtaisista perusteluista on saatu lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä ja tullihallitukselta. Lisäksi Suomen Merimiesunioni ry:lle, Auto- ja kuljetusalan työntekijäliitto ry:lle ja Ilmailualan Unioni ry:lle on varattu tilaisuus tullilain 12 §:n muutosehdotusta koskevan lausunnon antamiseen. Lausuntojen johdosta esitykseen on tehty eräitä muutoksia.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Tullilain 12 §:n ja valmisteverotuslain 21 §:n muutoksia vastaavat arvonlisäverolain muutokset on tarkoitus antaa erikseen hallituksen esityksessä laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta. Tavaramerkkilain 6 a luvun kumoamisesta ja tullilain 25 §:n muuttamisesta annettavan hallituksen esityksen mukaisesti tullilain 25 §:n nykyinen 3 momentti, joka tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi, muuttuisi 4 momentiksi. Asia tulee ottaa tämän esityksen käsittelyssä huomioon, jos kyseinen tullilain 25 §:n muutos hyväksytään ennen tätä esitystä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki tullilain muuttamisesta

2 §. Rooman sopimuksen 36 artiklan mukaan jäsenmaat voivat pitää yllä lähinnä tavaroiden haitallisuuteen ja vaarallisuuteen perustuvia tuontia ja vientiä koskevia rajoituksia alueilla, joilla lainsäädäntöä ei ole harmonoitu. Suomen lainsäädännön mukaan tällaistenkin tavaroiden tuonti voi olla sallittua asianmukaisen luvan perusteella. Erityisesti ampuma-aseiden kohdalla on käytännössä ollut epäselvää, miten sisäliikenteen matkustajan tulee menetellä, jos hänellä ei ole tuontilupaa vielä maahan saapuessaan, mutta hän aikoo hakea luvan jälkikäteen. Pykälän uudeksi 2 momentiksi ehdotettavalla säännöksellä pyritään selkeyttämään tilanne säätämällä laissa ilmoittamisvelvollisuus myös sisäliikenteessä tuotaville, tuontilupaa edellyttäville tavaroille.

3 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi kolme uutta, tiedonhankintamenetelmiä koskevaa määritelmää. Määritelmät vastaisivat poliisilain 28 §:n määritelmiä.

Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan teknisin apuvälinein suoritettavaa valvontaa. Se on yleensä jatkuvaa ja kohdistuu ennalta määrättyyn paikkaan tai alueeseen. Valvottavia kohteita voivat olla paikat, jonne yleisöllä tai vain tietyillä henkilöillä on pääsy, kuten matkustajaterminaalit tai tavaraliikenteelle tarkoitettut satama-alueet tai varastot. Teknisen valvonnan avulla saatua ääni- ja kuvainformaatiota voitaisiin myös tallentaa. Tekninen valvonta on luonteeltaan yleisvalvontaa, joten se ei voi olla suunnitelmallista eikä se voi kohdistua etukäteen valittuihin henkilöihin. Tallennus voi kuitenkin tapahtua vain sen ajan, kun joku oleskelee valvottavassa tilassa. Tekninen valvonta voi tapahtua myös automaattisesti.

Tarkkailulla hankitaan tietoja tietystä tunnetusta tai tuntemattomasta henkilöstä, hänen yhteyksistään ja toiminnastaan. Tarkkailu on tavallisesti tietyn henkilön yhtämittaisesti jatkuvaa tai toistuvaa seurantaa. Tämän vuoksi tarkkailua koskevat säännökset eivät rajoita sellaisia tiedustelun luontoisia toimenpiteitä, joissa henkilöä seurataan hyvin lyhytaikaisesti. Kohteena on nimenomaan henkilö ja hänen toimintansa tarkkailu. Tarkkailu tapahtuu hankkimalla, kokoamalla ja

järjestämällä tarkkailtavaa henkilöä koskevia tietoja tarkkailua suorittavan tullimiehen omien näkö- ja kuulohavaintojen sekä yksityisten ja julkisten tietolähteiden avulla.

Tekninen tarkkailu on tiettyyn henkilöön teknisin apuvälinein kohdistettavaa kuuntelua ja äänen tallentamista (*tekninen kuuntelu*), katselua ja kuvaamista (*tekninen katselu*) sekä kulkuneuvon tai tavarankulkumisen seurantaa (*tekninen seuranta*). Tietoja voidaan hankkia myös henkilön yksityisyyden piiriin kuuluvista asioista. Tekninen tarkkailu on kestoltaan samanlaista kuin tarkkailu.

8 §. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi vapaa-alueella ja vapaavarastossa harjoitettavan teollisen, kaupallisen ja muun palvelutoiminnan luvanvaraisuus, koska mainittu toiminta on sallittu yhteisön tullikoodeksista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2913/92 (koodeksi) säädetyin edellytyksin suoraan 172 artiklan nojalla. Pykälässä säädetty lupamenettely johtuu koodeksin 172 artiklan virheellisestä käännöksestä, jonka mukaan mainittuun toimintaan oli saatava lupa.

9 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selvyuden vuoksi tullittomuuden edellytykseksi, että kansainvälinen liikenne on ammattimaista, jolloin pykälän kohta vastaisi ennen Suomen EU-jäsenyyttä voimassa ollutta tulliverolain 7 b §:n (1386/92) sanamuotoa, joka oli tarkoitus siirtää sellaisenaan tullilakiin.

12 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilökontatuomisia koskeva viittaus tullittomiin matkustajatuomisiin ja tullittomia tuontikertoja rajoittava yhden kuukauden määräaika korvataan 1 momentissa säädettävillä tuontikohtaisilla arvo- ja määrärajoituksilla. Tällöin myös asetuksella säädetyistä tullauskirjasta, johon henkilökontaan kuuluva on velvollinen merkitsemään tullittomat tuomisensa, voitaisiin luopua ja henkilökontatuomisten tuontimenettely olisi sama kuin matkustajillakin. Rajoitusten noudattamista valvottaisiin pistokokein. Ehdotettavat tavaratuomisten arvoraja sekä tupakkatuotteita ja alkoholijuomia koskevat määrälliset rajoitukset vastaisivat pääpiirteittäin rajoituksia säätäneiden yhteisön jäsenvaltioiden säännöksiä.

Voimassa oleva pykälä rajoittaa ainoastaan Suomessa asuvan henkilön tullitonta tuontioikeutta. Ehdotettavassa 1 momentissa rajoi-

tukset olisivat samat siitä riippumatta, mikä tuojan kotimaa on. Samat rajoitukset ehdotetaan koskemaan myös tullittomuusasetuksen 49 artiklan 2 kohdassa määriteltyjä rajatyöntekijöitä, joilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka säännöllisen työnsä vuoksi joutuvat siirtymään työpäivinäan rajan toiselle puolelle. Kaikkia ammattinsa takia Suomen maarajan säännöllisesti ylittäviä henkilöitä kohdeltisiin tällöin yhdenmukaisesti.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yhteisössä vakituisesti asuva kuluneuvon henkilökuntaan kuuluva saisi pitkään kestäneeltä työmatkalta Suomeen saapuessaan tuoda saman määrän tullittomia tuomisia kuin matkustaja. Tullittomuus edellyttäisi tällöin yli 15 vuorokauden yhtäjaksoista oleskelua Suomen tullialueen ulkopuolella, minkä tuoja olisi vaadittaessa velvollinen osoittamaan.

14 §. Ehdotetun 3 momentin mukaan tulliviranomainen voisi estää tavarain maastaviennin tai maahantuonnin, vaikka tuonnin tai viennin edellytykset sinänsä olisivat olemassa. Säännöksen perusteella voitaisiin estää esimerkiksi sellaisen tavarain maastavientiä, jota epäillään anastetuksi tai joka voisi olla todisteena rikosasiassa. Varsinaisessa rikosasiassa toimivaltaisen viranomaisen eli poliisin saaminen ajoissa paikalle ei ole aina mahdollista. Säännös ei lisäisi tullilaitoksen toimivaltaa rikostutkinnan alueella. Tulliviranomainen voisi kyseisen säännöksen nojalla pidättää tavarain vain sen maahantuontitai maastavientirytyksen yhteydessä, mutta ei muun tullitoiminnan yhteydessä. Tavarain pidättämisestä tulisi viipymättä ilmoittaa takavarikosta päättävälle viranomaiselle.

15 §. Kun henkilöön kohdistetaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttuvia toimenpiteitä, asianosaisella tulee pääsääntöisesti olla oikeusturvan varmistamiseksi oikeus saada tietoonsa virkamiehen henkilöllisyys. Tämä on tärkeää, jotta mahdollisten lainvastaisten menettelyjen johdosta voidaan ryhtyä toimenpiteisiin. Ehdotetun säännöksen perusteella henkilöön kohdistuvan etsinnän suorittava tullimies voisi kuitenkin jättää henkilöllisyytensä ilmoittamatta, jos se turvallisuussyistä olisi tarpeen. Myös tässä tapauksessa tulisi asianosaiselle pyydettyä antaa toimenpiteestä pakkokeinolaisa tarkoitettu todistus. Muutoinkin toimenpide tulisi kirjata siten, ettei henkilötiedon ilmoittamatta jättäminen vaikeuta toimenpiteen jälkikäteistä yksilöintiä esimerkiksi kantelutapauk-

nessa.

20 a §. Telekuuntelusta, televalvonnasta sekä teknisestä tarkkailusta rikoksen selvittämiseksi esitutkinnassa säädetään pakkokeinolain 1 päivänä kesäkuuta 1995 voimaan tulleessa 5 a luvussa (402/95). Tullilaitoksen suorittamassa esitutkinnassa mainittuja säännöksiä sovelletaan lähinnä huumausainerikosten ja ammattimaisen kätkemisrikoksen tutkinnassa. Tullilaisissa säädettäväksi ehdotetulla teknisellä tarkkailulla hankittaisiin tietoja rikoksen estämistä ja paljastamista varten.

20 b §. Säännös vastaisi poliisilain 29 §:ää. Tulliviranomaisella olisi oikeus suorittaa teknistä valvontaa rajanylityspaikoilla ja muissa tullilaitoksen valvomissa paikoissa ja tiloissa tullirikosten ennalta ehkäisemiseksi ja epäilyn tunnistamiseksi. Pykälässä tarkoitettuja paikkoja ja tiloja ovat varastotilat, kuten terminaalit, joiden lupaehtojen mukaan tulliviranomaiselta on oikeus valvoa niitä. Teknisellä valvonnalla valvottaisiin tuontia, vientiä ja tullimenettelyjä koskevien määräysten noudattamista.

20 c §. Ehdotettu säännös vastaisi poliisilain 30 §:ää. Koska tulliviranomainen on toimivaltainen tutkimaan vain tullilain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja tullirikoksia, se voisi tarkkailla vain henkilöitä, joiden epäillään syyllistyvän tullirikokseen. Vaikka tarkkailulla puututaan henkilön yksityisyyteen, on toimenpide katsottu esitutkinnassa sallituksi tutkintatoimenpiteeksi silloin, kun se kohdistuu rikoksesta epäiltyyn. Nyt kyseessä oleva tarkkailu tapahtuisi ennen kuin mitään lainrikkomuksia on vielä tapahtunut, joten siitä tulee säätää laissa. Edellytyksenä olisi, että tarkkailtavan henkilön on syytä epäillä syyllistyvän tullirikokseen. Esimerkiksi henkilön rikollinen menneisyys ei yksinään riittäisi tarkkailun edellytykseksi. Harkinnan tulisi tapahtua kokonaisvaltaisesti kaikkien käytettävissä olevien, kuten henkilön toimintaa, varainkäyttöä ja yhteydenpitoa rikoksista epäiltyihin henkilöihin koskevien tietojen perusteella.

Myös henkilöä, jonka on perusteltua syytä epäillä myötävaikuttavan tullirikokseen, voitaisiin 2 momentin mukaan tarkkailla. Perustellun syyn vaatimus merkitsee sitä, että epäilyn tulee olla asteeltaan korkeampi kuin 1 momentissa edellytetään. Perusteltu syy voitaisiin päätellä esimerkiksi henkilön omasta lausumasta, ilmiannosta, vihjetiedosta, tullimiehen omista havainnoista sekä tie-

toja yhdistelemällä. Momentissa tarkoitettuun henkilöön saataisi kohdistaa tarkkailua vain kotirauhan piirin ulkopuolella.

20 d §. Pykälä vastaisi poliisilain 31 ja 32 §:ää. Sen 1 momentissa säädettäisiin teknisen tarkkailun yleisistä edellytyksistä. Teknisen tarkkailun perusedellytyksenä olisi se, että toimenpide voidaan etukäteen perustellusti olettaa tulokselliseksi. Teknistä tarkkailua saisi suorittaa vain kotirauhan piirin ulkopuolella. Kotirauhan piirissä olevaan henkilöön sitä ei saisi kohdistaa, vaikka tullimiehellä olisikin sinne luvallinen pääsy. Poliisilakia vastaavasti teknistä tarkkailua saisi kuitenkin kohdistaa hotelli- tai muussa selaisessa huoneessa olevaan henkilöön. Lisäksi henkilön käytössä olevaan kulkuneuvoon teknistä tarkkailua voitaisiin kohdistaa. Tekninen tarkkailu tulisi lopettaa heti, kun edellytykset sen aloittamiselle ovat lakanneet. Määräyksen tekniseen tarkkailuun antaisi vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa oleva tullimies. Tullilain 43 §:n 3 momentin mukaan pidättämiseen oikeutetun tullimiehen lisäksi saa myös vähintään tullipäällysmiehen asemassa oleva tullimies olla tutkinnanjohtajana ja tällöin päättää muun muassa etsinnästä. Kun vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa oleva tullimies voi päättää etsinnästä kotirauhan piirissä, olisi perusteltua, että kyseinen tullimies voisi päättää myös teknisestä tarkkailusta, joka vain poikkeuksellisesti voi kohdistua kotirauhan piiriin. Kuitenkin pitempään, yli kolme vuorokautta kestäväan tekniseen kuunteluun antaisi määräyksen korkeassa päällikkövirassa oleva tullimies.

Ehdotetun 2 momentin mukaan teknisen tarkkailun edellytyksenä olisi se, että henkilön voidaan todennäköisesti epäillä syyllistyvän tullirikokseen. Teknisen tarkkailun eri muodot puuttuvat tarkkailtavan yksityisyyden suojaan eri asteisesti. Teknistä kuuntelua voitaisiin suorittaa vain, jos henkilön epäillään syyllistyvän rikokseen, josta voi seurata vähintään neljä vuotta vankeutta, tai huumausainerikokseen. Tullilaitoksen toimivaltaan kuuluvista rikoksista tulisivat käytännössä kyseeseen pääasiassa huumausainerikokset. Teknistä katselua ja teknistä seuranta voitaisiin kohdistaa henkilöön, jonka epäillään todennäköisesti syyllistyvän tullirikokseen, josta voisi seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, mutta myös henkilöön, jonka voidaan päätellä todennäköisesti myötävaikuttavan tällaisen rikoksen

tekemiseen.

Tullimiehellä olisi 3 momentin mukaan ilman määräystäkin oikeus välittömästi ennen toimivaltuuksiinsa kuuluvaa toimenpidettä ja sen aikana kohdistaa teknistä tarkkailua myös kotirauhan piiriin, jos se on välttämätöntä henkeä ja terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi. Kyseeseen tulisivat lähinnä kiinniottotilanteet.

20 e §. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat poliisilain 33 §:n 1 ja 2 momenttia. Teknisestä tarkkailusta tulisi pääsääntöisesti ilmoittaa sen kohteena olleelle henkilölle.

Teknisestä kuuntelusta olisi 3 momentin mukaan laadittava pöytäkirja, joka toimitetaan tullihallitukseen ja sisäasiainministeriöön. Sisäasiainministeriö antaisi vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomuksen teknisen kuuntelun käytöstä. Poliisilain 33 §:n 3 momentin mukaan sisäasiainministeriön tulee antaa vastaava kertomus poliisin suorittamasta teknisestä kuuntelusta. Pakkokeinolain uuden 5 a luvun 15 §:n mukaan sisäasiainministeriön tehtävänä on valvoa pakkokeinolaissa tarkoitettun esitutkinnassa käytettävän telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen tarkkailun suorittamista. Sen tulee myös antaa eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomus kyseisten menetelmien käytöstä. Koska myös tullilaitoksen suorittamassa esitutkinnassa mainitut toimenpiteet suoritetaan pakkokeinolain nojalla, tulee sisäasiainministeriön valvoa myös tullirikostutkinnassa suoritettua telekuuntelua, televalvontaa ja teknistä tarkkailua. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että sisäasiainministeriö antaisi myös nyt kyseessä olevasta, tiedonhankintatarkoituksessa suoritettua, teknisestä kuuntelusta sekä poliisin että tulliviranomaisten toimenpiteitä koskevan yhdistetyn kertomuksen.

20 f §. Pykälä vastaisi poliisilain 34 §:ää. Tarkkailun ja teknisen tarkkailun avulla pyritään hankkimaan tietoja tullirikosten ehkäisemistä ja selvittämistä varten. Tietoja sisältäviä tallenteita liitettäisiin tarvittaessa sellaisinaan tullilaitoksen pitämiin rekistereihin. Tarkkailutoimenpiteillä puututaan pitkälle henkilön yksityisyyteen, joten saatujen tallenteiden säilyttämistä on tarpeen rajoittaa. Henkilöstä kootut tiedot, jotka muodostavat tietokokonaisuuden, sekä tekniset tallenteet tulisi 1 momentin mukaan viipymättä tarkastaa. Tarkastuksen tarkoituksena on valvoa, että säännöksiä tarkkailun ja teknisen tarkkailun edellytyksistä noudatetaan ja että tarkkailulla tai teknisellä tarkkailulla hanki-

tun aineiston tiedot tallennetaan tullilaitoksen henkilörekistereitä koskevien säännösten mukaisesti.

Hankittuja tietoja voitaisiin 2 momentin mukaan tallentaa tullilaitoksen valvonnan ja rikostutkinnan tietojärjestelmiin noudattaen henkilörekisterilakia sekä tullilain säännöksiä tullin henkilörekistereistä. Hankittuja tietoja tulisi lähtökohtaisesti käyttää juuri siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu. Kuitenkaan muutakaan käyttöä ei voida sulkea pois, koska hankitulla tiedolla voi olla käyttöarvoa muussakin tullirikosten torjuntatyössä. Tarkkailun tulokset säilyvät joka tapauksessa ne tuntevan tullimiehen tietoisuudessa, eikä voida edellyttää, etteivät ne vaikuttaisi hänen myöhemmän virkatoimintaansa. Teknisellä kuuntelulla hankitun aineiston tallettamista koskisi kuitenkin poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/95) 12 §:ää vastaava rajoitus. Silloin kun saadut tiedot eivät liity tiedon hankinnan tarkoitukseen, ne voitaisiin tallettaa vain, jos tiedot koskevat sellaista rikosta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua voitaisiin suorittaa.

Tullilaitoksen henkilörekistereihin rekisteröityjen tietojen säilytysaika määräytyisi asianomaisia rekistereitä koskevien säännösten perusteella. Jos aineistoa ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, se olisi 3 momentin mukaan hävitettävä yhden vuoden aikana siitä, kun sitä ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, johon se on hankittu.

25 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tullihallituksen lisäksi myös piiritullikamari saisi antaa liiketoimintaa koskevia tietoja viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla on säädetyn tehtävänsä perusteella tarve saada tieto salassa pidettävästä asiasta. Voimassa olevan lain mukaan tullihallitus voi määrätä kyseiset tiedot annettaviksi. Käytännössä menettely on osoittautunut raskaaksi. Koska piiritullikamarin, jonka hallussa tiedot ovat, toimii virkavastuulla, on luontevampaa, että piiritullikamari asian suoraan tuntevana saisi itse päättää tietojen antamisesta.

47 §. Suomen ja Norjan tulliviranomaiset tekevät maiden välillä rajatulliyhteistyöstä tehdyn sopimuksen (SopS 37/69) perusteella yhteistyötä niin sanotulla valvontavyöhykkeellä muun muassa siten, että sekä valvonta että tuonti- ja vientiselvitys suoritetaan samalla kertaa toisen sopimusvaltion puolella

sijaitsevalla tulliasemalla. Jos Norjan puolella tulliasemalla havaitaan tullirikos, esimerkiksi tullausermoituksen laiminlyönti, on rikos Suomeen kohdistuvana, vaikkakin ulkomailta tehtynä, rikoslain mukaan Suomessa rangaistava. Jos tällaisen rikoksen tekijä on ulkomaalainen, syytteen saattaminen edellyttää oikeuskanslerin syytemääräystä. Yleensä kyseessä ovat rikokset ja rikkomukset, jotka voitaisiin käsitellä rangaistusmääräysmenettelyssä, joka myös edellyttää oikeuskanslerin syytemääräystä. Tämän vuoksi menettelystä muodostuu asian merkitykseen verrattuna suhteettoman raskas. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan rangaistusvaatimus saatetaan antaa myös ulkomaalaiselle tiedoksi ilman oikeuskanslerin syytemääräystä.

47 a §. Ehdotettavassa uudessa säännöksessä viitattaisiin poliisin henkilöstön vaito-oikeutta koskevaan poliisilain 44 §:ään. Pykälän mukaan myös tullimiehellä olisi samanlainen oikeus kuin poliisilla olla todistajana tai muuten kuultaessa ilmaisematta hänelle tietoja luottamuksellisesti antaneen henkilöllisyyttä. Myöskään salassa pidettäviä taktisia tai teknisiä menetelmiä ei tarvitsisi ilmaista. Tullimiehillä on rikosten torjuntatehtävissä samanlainen tarve kuin poliisilla,kin voida pitää nämä tiedot salassa. Vaito-oikeus olisi poliisilain 44 §:n 2 momentin mukaisesti murrettavissa törkeiden rikosten kohdalla.

1.2. Laki valmisteverotuslain 21 §:n muuttamisesta

21 §. Pykälän verotonta tuomisoikeutta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon vastaavat tullilakiin tehtävät, pykälässä tarkoitettujen henkilöiden tullitonta tuomisoikeutta rajoittavat säännökset. Pykälä olisi erityissäännös, jossa säädettäisiin siinä mainittujen henkilöiden oikeudesta tuoda yhteisön ulkopuolelta valmisteverottomasti tupakkatuotteita ja alkoholijuomia eräissä tapauksissa määrällisesti vähemmän kuin lain 19 §:n mukaan on mahdollista yhteisön ulkopuolelta saapuvan matkustajan osalta. Pykälän edellä olevaa väliotsikkoa ehdotetaan samalla muutettavaksi koskemaan myös muita kuin kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluvaa henkilöä.

Siinä tapauksessa, että pykälässä tarkoitettu henkilö tuo alkoholijuomia tai tupakka-

tuotteita enemmän kuin verottomaksi on säädetty, ylimenevien määrien verottamiseen sovellettaisiin vastaavasti, mitä yhteisön ulkopuolelta saapuvan matkustajan verotettavista tuomisista säädetään.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun tullilain 12 §:n 1 momentin perusteella tarpeettomaksi tulevaa tullauskirjaa

koskeva tulliasetuksen (1543/94) 4 § kumotaisiin.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/94) 3 §:n 1 momentin 5 kohta, 8 §, 9 §:n 1 momentti, 12 §, 25 §:n 3 momentti ja 47 §:n 5 momentti sekä lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti, 3 §:n 1 momenttiin uusi 6—8 kohta, 14 §:ään uusi 3 momentti, 15 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 20 a—20 f § ja niiden edelle uusi väliot-sikko sekä lakiin uusi 47 a § seuraavasti:

2 §

Jos tavarahan maahantuonnin edyllytyksenä on viranomaisen myöntämä lupa, mutta asianmukaista lupaa ei ole vielä myönnetty tuotaessa tavara Suomen tullialueelle, tavara on ilmoitettava tulliviranomaiselle myös silloin, kun se tuodaan suoraan toisesta Euroopan yhteisöjen jäsenmaasta.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *tullirikoksella* rikosta, joka käsittää tämän lain tai muun lain säännösten, joiden noudattamisen valvonta tai täytäntöönpano on tullilaitoksen tehtävänä, taikka näiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkomisen samoin kuin rikoslain 46 luvussa tarkoitettua laitonta tuontitavaraan ryhtymistä, sellaista rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua kätkemisrikosta ja muutakin sellaista säännösten rikkomista, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia tai maastavientiä;

6) *teknisellä valvonnalla* ennalta määräämättömään henkilö- ja tavaraliikenteeseen kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa

katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista;

7) *tarkkailulla* jatkuvaa tai toistuvaa tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa tiedonhankintaa;

8) *teknisellä tarkkailulla* jatkuvaa tai toistuvaa tiettyyn henkilöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa kuuntelua ja äänen tallentamista (*tekninen kuuntelu*), katselua ja kuvaamista (*tekninen katselu*) sekä kuluneuvon tai tavarahan liikkumisen seurantaa (*tekninen seuranta*).

8 §

Tullihallitus antaa hakemuksesta määräämillään ehdoilla luvan vapaa-alueen ja vaapaavaraston perustamiseen. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin taloudellisesti, aluepoliittisesti tai muutoinkin merkittävässä tapauksissa ottaa asian ratkaistavakseen.

9 §

Tullittomia ovat ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevan vesi- tai ilma-aluksen tavanomaiseen muonitukseen tarkoitettut tavarat sekä poltto- ja voiteluaineet, jotka alus tuo mukanaan Suomen tullialueel-

le tai jotka siihen Suomen tullialueella toimitetaan sen omaa käyttöä varten. Tullittomuus koskee myös aluksessa Suomen tullialueella kulutettavia tavaroita.

12 §

Suomen ja kolmannen maan välisessä ammatteisessa liikenteessä olevan kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluva henkilö ja tullittomuusasetuksessa tarkoitettu rajatyöntekijä saavat tuoda tullittomina tuomisinaan tavaroita, joiden yhteenlaskettu arvo on enintään 150 markkaa, ja lisäksi tupakkatuotteita ja alkoholijuomia enintään seuraavat määrät: tupakkatuotteita:

- 40 kappaletta savukkeita tai 20 kappaletta pikkusikareita (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai 10 kappaletta sikareita tai 50 grammaa piippu- ja savuketupakkaa;

alkoholijuomia:

- 0,375 litraa tislattuja juomia ja väkeviä alkoholijuomia, joiden alkoholipitoisuus ylittää 22 tilavuusprosenttia; tai

- 0,5 litraa tislattuja juomia ja väkeviä alkoholijuomia ja aperitiivejä, jotka ovat viini- tai alkoholipohjaisia, tafiaa, sakea tai vastavia juomia, joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia, kuohuviinejä, väkevöityjä viinejä; tai

- 0,75 litraa hiilihapottomia viinejä; tai

- 2 litraa olutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluva henkilö, jonka kotipaikka on yhteisössä, saa työtehtäviensä takia Suomen tullialueen ulkopuolella yhtäjaksoisesti yli 15 vuorokautta oltuaan tuoda tullitta tuomisia sen mukaan kuin matkustajasta tullittomuusasetuksessa säädetään.

Valtiovarainministeriö voi rajoittaa 1 momentissa tarkoitettua kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluvan henkilön oikeutta tuoda tullitta tuomisia, jos henkilön kotipaikka on yhteisön tullialueen ulkopuolella.

14 §

Tulliviranomainen saa pidättää maasta vievän tai maahan tuotavan tavarana, jos siihen on perusteltua syytä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Tavarana pidättämisestä on viipymättä ilmoitettava takavarikosta päättävälle viranomaiselle.

15 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettua toimenpiteen suorittava tullimies saa jättää ilmoittamatta henkilöllisyytensä, jos henkilöllisyyden ilmoittamisesta ilmeisesti aiheutuisi vakava vaara virkamiehelle tai hänen lähiomaiselleen taikka heidän omaisuudelleen. Toimenpiteestä laadittavaan pöytäkirjaan on merkittävä henkilöllisyyden ilmoittamatta jättämisen syy.

Tiedonhankinta

20 a §

Telekuuntelusta, televalvonnasta sekä teknisestä tarkkailusta rikoksen selvittämiseksi säädetään pakkokeinolaissa (450/87).

20 b §

Tulliviranomaisella on oikeus rajanylityspaikoilla sekä muissa paikoissa ja tiloissa, joita tullilaitos saa valvoa, siitä ennalta ilmoitettuaan suorittaa teknistä valvontaa tullirikosten ennalta ehkäisemiseksi sekä epäillyn tunnistamiseksi.

20 c §

Tullimiehellä on oikeus rikollisen toiminnan estämiseksi tai keskeyttämiseksi tarkkailulla muualla kuin asunnossa olevaa henkilöä, jos tämän käyttäytymisen perusteella tai muutoin on syytä epäillä hänen syyllistyvän tullirikokseen.

Tarkkailua saadaan 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa kohdistaa lisäksi sellaiseen kotirauhan piirin ulkopuolella olevaan henkilöön, jonka on perusteltua syytä epäillä myötävaikuttavan tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

20 d §

Tullimiehellä on oikeus kohdistaa kotirauhan piirin ulkopuolella olevaan henkilöön tai hänen käytössään olevaan kulkuneuvon tai tavaraan teknistä tarkkailua, jos sen avulla voidaan perustellusti olettaa saatavan tullirikoksen torjumiseksi ja paljastamiseksi tarvittavia tietoja. Samalla edellytyksellä saadaan teknistä tarkkailua kohdistaa henkilöön

myös hänen oleskellessaan hotelli- tai muussa sellaisessa huoneessa. Kuuntelu- ja katselulaitetta ei kuitenkaan saa sijoittaa huoneeseen tai kulkuneuvon, jossa tarkkailtava henkilö oleskelee. Määräyksen toimenpiteeseen antaa vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa oleva tai tutkinnan johtajaksi määrätty tullimies sekä yli kolme vuorokautta kestäväään tekniseen kuunteluun tullihallituksen valvonta- ja tarkastusyksikön tai tutkintayksikön päällikkö taikka tullipiirin päällikkö.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan päätellä hänen todennäköisesti syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen. Teknisen katselun ja teknisen seurannan edellytyksenä on vastavasti, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan päätellä hänen todennäköisesti syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai myötävaikuttavan tällaisen tullirikoksen tekemiseen.

Tullimiehellä on oikeus välittömästi ennen toimivaltuuksiinsa kuuluvaa toimenpidettä ja sen aikana kohdistaa teknistä tarkkailua myös kotirauhan piirissä olevaan henkilöön, jos tämä on välttämätöntä toimenpiteen turvalliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan taikka kiinniotettavan tai muun henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi. Teknisestä tarkkailusta on viipymättä ilmoitettava vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa olevalle tullimiehelle.

20 e §

Edellä 20 d §:n 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä tarkkailusta päättäneen tullimiehen on toimenpiteen päätyttyä ilmoitettava toimenpiteestä sen kohteena olleelle henkilölle, jolle ilmoittaminen vaaranna tiedon hankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkintaa.

Tarkkailusta tai 20 d §:n 3 momentissa tarkoitettusta teknisestä tarkkailusta taikka näiden toimenpiteiden perusteista ilmoitusta ei tarvitse tehdä.

Edellä 20 d §:n 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä kuuntelusta on kuuntelua suorittaneen tullimiehen laadittava viipymättä pöytäkirja. Pöytäkirja on toimitettava tullihallitukseen ja sisäasiainministeriöön, joka antaa vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle

kertomuksen teknisen kuuntelun käytöstä.

20 f §

Vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa olevan tullimiehen on viipymättä tarkastettava 20 c ja 20 d §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suoritettaessa kootut tiedot ja 20 d §:ssä tarkoitettujen teknisen tarkkailun avulla hankitut tallenteet. Yksinomaan sivulista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita tullirikoksen selvittämiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen aineiston liittämistä tullilaitoksen henkilörekistereihin säädetään erikseen. Jos teknisellä kuuntelulla saatu tieto koskee muuta tullirikosta kuin sitä, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua suoritettiin, tiedon saa tallettaa henkilörekisteriin vain, jos se koskee sellaista tullirikosta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua voidaan suorittaa.

Koottu aineisto ja tallenteet, joita ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluessa siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

25 §

Lisäksi tullihallitus tai piiritullikamari saa antaa liiketoimintaa koskevia tietoja viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla on säädetyn tehtävänsä perusteella tarve saada tieto salassa pidettävästä asiasta. Tulliviranomainen saa antaa muitakin tietoja, jos ne ovat yksittäistapauksessa tarpeen hengelle tai terveydelle vaarallisen tapahtuman, vapautteen kohdistuvan rikoksen taikka huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi. Tietoja ei saa luovuttaa edelleen eikä käyttää ilman tullihallituksen lupaa muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu.

Tullirikokset ja niiden selvittäminen

47 §

Rajatulliyhteistyöstä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettu virkamies, joka suorittaa tullitoimenpiteitä Suomen valtion lukuun, voi tullirikosasiassa antaa tiedoksi haasteen ja 46 §:ssä tarkoitettujen rangaistusvaatimuksen sopimuksen tarkoitamalla valvontavyöhykkeellä. Tullirikosasiaa koskeva rangaistus-

vaatimus voidaan valvontavyöhykkeellä antaa ilman oikeuskanslerin syytemääräystä - myös muulle kuin Suomen kansalaiselle.

oikeudesta, sovelletaan vastaavasti myös tullimieheen.

47 a §

Mitä poliisilain (493/95) 44 §:ssä säädetään poliisin henkilöstöön kuuluvan vaitiolo-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

2.

Laki

valmisteverotuslain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun valmisteverotuslain (1469/94) 21 § ja sen edellä oleva väliotsikko seuraavasti:

Tuonti yksityiseen käyttöön eräissä tapauksissa

21 §

Sen estämättä, mitä 19 §:n 1 momentissa säädetään, Suomen ja yhteisön ulkopuolisen maan välisessä ammattimaisessa liikenteessä olevan kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluvan henkilön ja tullilain 1 §:ssä mainitussa tullittomuusasetuksessa tarkoitetun rajatyon-tekijän tuomisten verottomuuteen sovelletaan, mitä tullilain 12 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluva henkilö, jonka kotipaikka on yhteisössä, on työtehtäviensä vuoksi ollut yhtäjaksoisesti yli 15 vuorokautta Suomen ulkopuolella, tuomisten verottomuuteen sovelletaan, mitä 19 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Jouni Backman

1.

Laki

tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/94) 3 §:n 1 momentin 5 kohta, 8 §, 9 §:n 1 momentti, 12 §, 25 §:n 3 momentti ja 47 §:n 5 momentti sekä *lisätään* 2 §:ään uusi 2 momentti, 3 §:n 1 momenttiin uusi 6—8 kohta, 14 §:ään uusi 3 momentti, 15 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 20 a—20 f § ja niiden edelle uusi väliot-sikko sekä lakiin uusi 47 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Jos tavarahan maahantuonnin edyllytyksenä on viranomaisen myöntämä lupa, mutta asianmukaista lupaa ei ole vielä myönnetty tuotaessa tavara Suomen tullialueelle, tavara on ilmoitettava tulliviranomaiselle myös sil-loin, kun se tuodaan suoraan toisesta Euroo-pan yhteisöjen jäsenmaasta.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *tullirikoksella* rikosta, joka käsittää tämän lain tai muun lain säännösten, joiden noudattamisen valvonta tai täytäntöönpano on tullilaitoksen tehtävänä, taikka näiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkomisen samoin kuin rikoslain 46 luvussa tarkoitettua laitonta tuontitavaraan ryhtymistä, sellaista rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua kätkemisrikosta ja muutakin sellaista säännösten rikkomista, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia tai maastavientiä.

5) *tullirikoksella* rikosta, joka käsittää tämän lain tai muun lain säännösten, joiden noudattamisen valvonta tai täytäntöönpano on tullilaitoksen tehtävänä, taikka näiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten rikkomisen samoin kuin rikoslain 46 luvussa tarkoitettua laitonta tuontitavaraan ryhtymistä, sellaista rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua kätkemisrikosta ja mu utakin sellaista säännösten rikkomista, johon sisältyy omaisuuden maahantuontia tai maas-tavientiä;

6) *teknisellä valvonnalla ennalta määrää-mättömään henkilö- ja tavaraliikenteeseen kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista;*

7) *tarkkailulla* jatkuvaa tai toistuvaa tiet-tyyn henkilöön tai hänen toimintaansa koh-distuvaa tiedonhankintaa;

8) *teknisellä tarkkailulla* jatkuvaa tai tois-tuvaa tiettyyn henkilöön kohdistuvaa tekni-sellä laitteella tapahtuvaa kuuntelua ja äänen tallentamista (*tekninen kuuntelu*), katselua ja kuvaamista (*tekninen katselu*) sekä kulku-neuvon tai tavarahan liikkuamisen seuranta-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(tekninen seuranta).

8 §

Tullihallitus antaa hakemuksesta määräämillään ehdoilla luvan vapaa-alueen ja vapaavaraston perustamiseen sekä siellä harjoitettavaan teolliseen, kaupalliseen tai muuhun palvelutoimintaan. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin taloudellisesti, aluepoliittisesti tai muutoinkin merkittävässä tapauksissa ottaa asian ratkaistavakseen.

9 §

Tullittomia ovat kansainvälisessä liikenteessä olevan vesi- tai ilma-aluksen tavanomaiseen muonitukseen tarkoitetut tavarat sekä poltto- ja voiteluaineet, jotka alus tuo mukanaan Suomen tullialueelle tai jotka siihen Suomen tullialueella toimitetaan sen omaa käyttöä varten. Tullittomuus koskee myös aluksessa Suomen tullialueella kulutettavia tavaroita.

12 §

Suomen ja kolmannen maan välisessä ammattimaisessa liikenteessä olevan kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluva henkilö, jonka kotipaikka on Suomessa, saa tuoda tullitta matkatavaroita ja tuomisia sen mukaan kuin tullittomuusasetuksessa säädetään.

Tuomisten määrä ei kalenterikuukauden aikana saa kuitenkaan ylittää määrää, joka

8 §

Tullihallitus antaa hakemuksesta määräämillään ehdoilla luvan vapaa-alueen ja vapaavaraston perustamiseen. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin taloudellisesti, aluepoliittisesti tai muutoinkin merkittävässä tapauksissa ottaa asian ratkaistavakseen.

9 §

Tullittomia ovat ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevan vesi- tai ilma-aluksen tavanomaiseen muonitukseen tarkoitetut tavarat sekä poltto- ja voiteluaineet, jotka alus tuo mukanaan Suomen tullialueelle tai jotka siihen Suomen tullialueella toimitetaan sen omaa käyttöä varten. Tullittomuus koskee myös aluksessa Suomen tullialueella kulutettavia tavaroita.

12 §

Suomen ja kolmannen maan välisessä ammattimaisessa liikenteessä olevan kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluva henkilö ja tullittomuusasetuksessa tarkoitettu rajatyöntekijä saavat tuoda tullittomina tuomisinaan tavaroita, joiden yhteenlaskettu arvo on enintään 150 markkaa, ja lisäksi tupakkatuotteita ja alkoholijuomia enintään seuraavat määrät: tupakkatuotteita:

- 40 kappaletta savukkeita tai 20 kappaletta pikkusikareita (yksittäispaino enintään 3 grammaa) tai 10 kappaletta sikareita tai 50 grammaa piippu- ja savuketupakkaa; alkoholijuomia:

- 0,375 litraa tislattuja juomia ja väkeviä alkoholijuomia, joiden alkoholipitoisuus ylittää 22 tilavuusprosenttia; tai

- 0,5 litraa tislattuja juomia ja väkeviä alkoholijuomia ja aperitiivejä, jotka ovat viiniä tai alkoholipohjaisia, tafiaa, sakea tai vastavia juomia, joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia, kuohuviinejä, väkevöityjä viinejä; tai

- 0,75 litraa hiilihapottomia viinejä; tai
- 2 litraa olutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluva henkilö, jonka

Voimassa oleva laki

matkustajalla on oikeus kerralla tuoda tullitta. Tuomisten tuonti on rajoitettava yhteen kertaan kuukaudessa, jollei tulliviranomainen erityisestä syystä myönnä tästä poikkeusta.

Valtiovarainministeriö voi rajoittaa 1 momentissa tarkoitetun kulkuneuvon henkilö-
kuntaan kuuluvan henkilön, jonka kotipaikka on yhteisön tullialueen ulkopuolella, oikeutta tuoda tullitta tuomisia.

Ehdotus

kotipaikka on yhteisössä, saa työtehtäviensä takia Suomen tullialueen ulkopuolella yhtäjaksoisesti yli 15 vuorokautta oltuaan tuoda tullitta tuomisia sen mukaan kuin matkustajasta tullittomuusasetuksessa säädetään.

Valtiovarainministeriö voi rajoittaa 1 momentissa tarkoitetun kulkuneuvon henkilö-
kuntaan kuuluvan henkilön oikeutta tuoda tullitta tuomisia, jos henkilön kotipaikka on yhteisön tullialueen ulkopuolella.

14 §

Tulliviranomainen saa pidättää maasta vievän tai maahan tuotavan tavararan, jos siihen on perusteltua syytä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Tavararan pidättämisestä on viipymättä ilmoitettava takavarikosta päättävälle viranomaiselle.

15 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen suorittava tullimies saa jättää ilmoittamatta henkilöllisyytensä, jos henkilöllisyyden ilmoittamisesta ilmeisesti aiheutuisi vakava vaara virkamiehelle tai hänen lähiomaiselleen tai heidän omaisuudelleen. Toimenpiteestä laadittavaan pöytäkirjaan on merkittävä henkilöllisyyden ilmoittamatta jättämisen syy.

Tiedonhankinta

20 a §

Telekuuntelusta, televalvonnasta sekä teknisestä tarkkailusta rikoksen selvittämiseksi säädetään pakkokeinolaissa (450/87).

20 b §

Tulliviranomaisella on oikeus rajanylityspaikoilla sekä muissa paikoissa ja tiloissa, joita tullilaitos saa valvoa, siitä ennalta ilmoitettuaan suorittaa teknistä valvontaa tullirikosten ennalta ehkäisemiseksi sekä epäillyn tunnistamiseksi.

20 c §

Tullimiehellä on oikeus rikollisen toiminnan estämiseksi tai keskeyttämiseksi tarkkailla muualla kuin asunnossa olevaa henkilöä, jos tämän käyttäytymisen perusteella tai muutoin on syytä epäillä hänen syyllistyvän

tullirikokseen.

Tarkkailua saadaan 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa kohdistaa lisäksi sellaiseen kotirauhan piirin ulkopuolella olevaan henkilöön, jonka on perusteltua syytä epäillä myötävaikuttavan tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

20 d §

Tullimiehellä on oikeus kohdistaa kotirauhan piirin ulkopuolella olevaan henkilöön tai hänen käytössään olevaan kulkuneuvoon tai tavaraan teknistä tarkkailua, jos sen avulla voidaan perustellusti olettaa saatavan tullirikoksen torjumiseksi ja paljastamiseksi tarvittavia tietoja. Samalla edellytyksellä saadaan teknistä tarkkailua kohdistaa henkilöön myös hänen oleskellessaan hotelli- tai muussa sellaisessa huoneessa. Kuuntelu- ja katselulaitetta ei kuitenkaan saa sijoittaa huoneeseen tai kulkuneuvoon, jossa tarkkailtava henkilö oleskelee. Määräyksen toimenpiteeseen antaa vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa oleva tai tutkinnan johtajaksi määrätty tullimies sekä yli kolme vuorokautta kestävään tekniseen kuunteluun tullihallituksen valvonta- ja tarkastusyksikön tai tutkintayksikön päällikkö taikka tullipiirin päällikkö.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan päätellä hänen todennäköisesti syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen. Teknisen katselun ja teknisen seurannan edellytyksenä on vastaavasti, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan päätellä hänen todennäköisesti syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai myötävaikuttavan tällaisen tullirikoksen tekemiseen.

Tullimiehellä on oikeus välittömästi ennen toimivaltuuksiinsa kuuluvaa toimenpidettä ja sen aikana kohdistaa teknistä tarkkailua myös kotirauhan piirissä olevaan henkilöön, jos tämä on välttämätöntä toimenpiteen turvalliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan taikka kiinniotettavan tai muun henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi. Teknisestä tark-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kailusta on viipymättä ilmoitettava vähintään tullipäälysmiehen virka-asemassa olevalle tullimiehelle.

20 e §

Edellä 20 d §:n 1 momentissa tarkoitettua teknisestä tarkkailusta päättäneen tullimiehen toimenpiteen päätyttyä ilmoitettava toimenpiteestä sen kohteena olleelle henkilölle, jolle ilmoittaminen vaaranna tiedon hankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkintaa.

Tarkkailusta tai 20 d §:n 3 momentissa tarkoitettua teknisestä tarkkailusta taikka näiden toimenpiteiden perusteista ilmoitusta ei tarvitse tehdä.

Edellä 20 d §:n 1 momentissa tarkoitettua teknisestä kuuntelusta on kuuntelua suorittaneen tullimiehen laadittava viipymättä pöytäkirja. Pöytäkirja on toimitettava tullihallitukseen ja sisäasiainministeriöön, joka antaa vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomuksen teknisen kuuntelun käytöstä.

20 f §

Vähintään tullipäälysmiehen virka-asemassa olevan tullimiehen on viipymättä tarkastettava 20 c ja 20 d §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suoritettaessa kootut tiedot ja 20 d §:ssä tarkoitettun teknisen tarkkailun avulla hankitut tallenteet. Yksinomaan sivulista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita tullirikoksen selvittämiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun aineiston liittämistä tullilaitoksen henkilörekistereihin säädetään erikseen. Jos teknisellä kuuntelulla saatu tieto koskee muuta tullirikosta kuin sitä, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua suoritettiin, tiedon saa tallettaa henkilörekisteriin vain, jos se koskee sellaista tullirikosta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua voidaan suorittaa.

Koottu aineisto ja tallenteet, joita ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluessa siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

25 §

Lisäksi tullihallitus saa antaa tai määrätä annettavaksi liiketoimintaa koskevia tietoja

Lisäksi tullihallitus tai piiritullikamari saa antaa liiketoimintaa koskevia tietoja viran-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla on tarve saada tieto salassa pidettävästä asiasta. Tulliviranomainen saa antaa muitakin tietoja, jos ne ovat yksittäistapauksessa tarpeen hengelle tai terveydelle vaarallisen tapahtuman, vapauteen kohdistuvan rikoksen taikka huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi. Tietoja ei saa luovuttaa edelleen eikä käyttää ilman tullihallituksen lupaa muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu.

omaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla on säädetyn tehtävänsä perusteella tarve saada tieto salassa pidettävästä asiasta. Tulliviranomainen saa antaa muitakin tietoja, jos ne ovat yksittäistapauksessa tarpeen hengelle tai terveydelle vaarallisen tapahtuman, vapauteen kohdistuvan rikoksen taikka huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi. Tietoja ei saa luovuttaa edelleen eikä käyttää ilman tullihallituksen lupaa muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu.

Tullirikokset ja niiden selvittäminen

47 §

Rajatulliyhteistyösopimuksessa tarkoitettu virkamies, joka suorittaa tullitoimenpiteitä Suomen valtion lukuun, voi tullirikosasiassa antaa tiedoksi haasteen ja 46 §:ssä tarkoitettua rangaistusvaatimuksen sopimuksen tarkoittamalla valvontavyöhykkeellä.

Rajatulliyhteistyöstä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettu virkamies, joka suorittaa tullitoimenpiteitä Suomen valtion lukuun, voi tullirikosasiassa antaa tiedoksi haasteen ja 46 §:ssä tarkoitettua rangaistusvaatimuksen sopimuksen tarkoittamalla valvontavyöhykkeellä. *Tullirikosasiaa koskeva rangaistusvaatimus voidaan valvontavyöhykkeellä antaa ilman oikeuskanslerin syytemääräystä - myös muulle kuin Suomen kansalaiselle.*

47 a §

Mitä poliisilain (493/95) 44 §:ssä säädetään poliisin henkilöstöön kuuluvan vaitiolo-oikeudesta, sovelletaan vastaavasti myös tullimieheen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

2.

Laki**valmisteverotuslain 21 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun valmisteverotuslain (1469/94) 21 § ja sen edellä oleva väliotsikko seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Henkilökunnan tuomiset

Tuonti yksityiseen käyttöön eräissä tapauksissa

21 §

Suomen ja yhteisön ulkopuolisen maan välisessä liikenteessä olevan aluksen, ilma-aluksen tai ajoneuvon henkilökuntaan kuuluvan henkilön tuomisten verottomuuteen sovelletaan vastaavasti, mitä tuomisten tullittomuudesta säädetään tai määrätään.

21 §

Sen estämättä, mitä 19 §:n 1 momentissa säädetään, Suomen ja yhteisön ulkopuolisen maan välisessä *ammattimaisessa* liikenteessä olevan *kulkuneuvon* henkilökuntaan kuuluvan henkilön ja tullilain 1 §:ssä mainitussa tullittomuusasetuksessa tarkoitetun rajatyöntekijän tuomisten verottomuuteen sovelletaan, mitä tullilain 12 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettu kulkuneuvon henkilökuntaan kuuluva henkilö, jonka kotipaikka on yhteisössä, on työtehtäviensä vuoksi ollut yhtäjaksoisesti yli 15 vuorokautta Suomen ulkopuolella, tuomisten verottomuuteen sovelletaan, mitä 19 §:ssä säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*
